

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 16 februari 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1945/46 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk jämte i ämnet väckt motion.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) **Anskaffning av motorfordon.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder (bilaga 4, punkt 1, s. 2 och 3 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1945) föreslagit riksdagen att till Anskaffning av motorfordon för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 550 000 kronor.

För inköp av inventarier för postverkets behov hava anslag för budgetåren 1938/39—1944/45 anvisats med 975 000 respektive 1 250 000, 700 000, 500 000, 700 000, 1 400 000 och 1 600 000 kronor.

Generalpoststyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1944 beräknat behovet av anslagsmedel till inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1945/46 till 600 000 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Förevarande anslag bör i fortsättningen avses allenast för anskaffning av motorfordon för postverkets behov och torde med hänsyn härtill böra betecknas Anskaffning av motorfordon. Av det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget av 1 600 000 kronor till inköp av inventarier är allenast ett belopp av 185 000 kronor avsett för anskaffning av motorfordon. *Generalpoststyrelsen* hemställer avser att möjliggöra en i förhållande härtill mycket betydande ökning av de för nyanskaffning av motorfordon till förfogande stående medlen. I likhet med styrelsen anser jag anskaffningen i fråga vara nödvändig för att möjliggöra en ekonomisk drift av verket, vars inköp av rullande materiel under krigsåren måst starkt eftersättas. Jag finner mig därför böra biträda *generalpoststyrelsen* förslag. Såsom av en följande punkt framgår, har *generalpoststyrelsen* vidare beräknat medelsbehovet för

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 6 saml. Nr 9.

ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten för motorfordon till 1 100 000 kronor, från vilket belopp dock bör avräknas en från tidigare anvisningar av förnyelsefondsmedel kvarstående reservation av 150 000 kronor. Skillnaden, 950 000 kronor, torde i anslutning till tillämpade grunder för kapitalbudgetens uppställning böra inräknas i nu förevarande anslag, vilket bör avses för såväl nyanskaffning som ersättningsanskaffning.

Utskottet. Förevarande anslag har tidigare varit avsett för anskaffning ej endast av motorfordon utan också av andra inventarier för postverkets behov. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot den nu föreslagna begränsningen, vilken innebär att andra inventarier än motorfordon bekostas av driftmedel. Ett sådant förfaringssätt står i överensstämmelse med den praxis, som tillämpas vid de övriga affärsverken. Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anskaffning av motorfordon* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 550 000 kronor.

2:o) **Nytt bangårdspostkontor i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 3 och 4) föreslagit riksdagen att till Nytt bangårdspostkontor i Stockholm för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 550 000 kronor.

För ifrågavarande byggnadsföretag hava anslag hittills anvisats med tillhopa 5 150 000 kronor. På hösten 1943 beräknades de sammanlagda byggnadskostnaderna till 5 650 000 kronor, varav återstående 500 000 kronor antogs bli erforderliga under budgetåret 1945/46.

I sin skrivelse den 31 augusti 1944 har *generalpoststyrelsen* hemställt om ett anslag av 550 000 kronor till förevarande ändamål för nästa budgetår. Därav avsåge 50 000 kronor borttagande av befintlig beläggning å den öppna platsen invid byggnaden jämte ny stensättning med smågatsten å densamma. Nämda kostnad hade icke medtagits i de tidigare beräkningarna.

Departementschefen har för sin del biträtt generalpoststyrelsens förslag.

Utskottet. Ifrågavarande anslag är närmast avsett för den del av nya bangårdspostkontoret, som skall utföras på den mark, där statens järnvägars ilgodsmagasin nu är beläget. Nämda magasin skall rivas i samband med den nybyggnad av ilgodsmagasin, vartill utskottet tillstyrker anslag under punkten 51. För ett rationellt genomförande av de båda byggnadsföretagen förutsättes alltså viss samordning av desamma och en viss samverkan mellan generalpoststyrelsen och järnvägsstyrelsen. Under erinran härom får utskottet tillstyrka, att anslag till bangårdspostkontoret anvisas med det av Kungl. Maj:t äskade beloppet av 550 000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Nytt bangårdspostkontor i Stockholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 550 000 kronor.

3:o) **Posthusbyggnad i Borås.** Under erinran att förevarande anslag (punkt 3, s. 4 och 5) är erforderligt för ifrågavarande byggnadsföretags fullbordande hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Posthusbyggnad i Borås* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 160 000 kronor.

4:o) **Posthusbyggnad i Växjö.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 5 och 6) och under erinran, att detsamma avser ett tilläggsanslag för ifrågavarande byggnads uppförande, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Posthusbyggnad i Växjö* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 30 000 kronor.

5:o) **Posthusbyggnad i Köping.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, s. 6—9) föreslagit riksdagen att till *Posthusbyggnad i Köping* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 597 500 kronor.

Generalpoststyrelsen har i sin skrivelse den 31 augusti 1944 meddelat, att styrelsen träffat preliminärt avtal med Köpings stad om inköp av tomten nr 3—5 i kvarteret Disa i staden för en köpeskilling av 67 500 kronor, motsvarande 30 kronor 92 öre per kvadratmeter. Enligt verkställd kostnadsberäkning skulle kostnaden för uppförande av en posthusbyggnad å tomten uppgå till 530 000 kronor. Det sammanlagda hyresvärdet för lokalerna i det planerade posthuset kunde beräknas till 36 750 kronor, vilket motsvarade omkring 6,15 procent av det investerade kapitalet, 597 500 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Posthusbyggnad i Köping* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 597 500 kronor.

6:o) **Posthusbyggnad i Storuman.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, s. 9—13) föreslagit riksdagen att till *Posthusbyggnad i Storuman* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 280 000 kronor.

Generalpoststyrelsen har i sin skrivelse den 31 augusti 1944 framhållit, att uppförandet av ifrågavarande byggnad vore av behovet påkallat redan under budgetåret 1945/46. Kostnaderna beräknades till 237 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande den 28 september 1944 uppskattat byggnadskostnaden till 280 000 kronor.

Departementschefen har för sin del anfört bland annat följande.

Svårigheten för tjänstemännen att i orten erhålla drägliga bostäder talar enligt min mening för att i detta fall utrymme inom posthuset beredes även för vissa personalbostäder. Jag vill därför tillstyrka en lösning av byggnadsfrågan i enlighet med vad generalpoststyrelsen föreslagit. Då avkastningen å investeringen enligt nu föreliggande beräkningar skulle bli icke oväsentligt lägre än vad för postverkets byggnader i allmänhet är fallet, torde ett förnyat övervägande av frågan om hyresersättningarnas storlek böra äga rum, i den mån ej vid byggnadsarbetenas utförande kostnaderna kunna nedbringas i förhållande till kostnadsberäkningarna.

Utskottet. Beträffande detta liksom ett antal under följande punkter upptagna förslag gäller, att de redan tidigare prövats av riksdagen, som uppfört anslag för ändamålet å beredskapsstat.

Vad nu förevarande anslag beträffar, får utskottet, under hänvisning till vad departementschefen anfört, tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Posthusbyggnad i Storuman* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 280 000 kronor.

7:o) **Inköp av tomt i Arvika.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 14—18) hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Inköp av tomt i Arvika* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor;

b) medgiva, att den postverket tillhöriga fastigheten nr 2 i kvarteret Liljan i Arvika må försäljas till Arvika stad för en köpeskilling av 160 000 kronor.

8:o) **Inköp av tomter i Ljusdal.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 18—22) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp av tomter i Ljusdal* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 kronor.

9:o) **Inredning av vindsvåningen i centralposthuset i Stockholm.** Under erinran att förevarande anslag (punkt 9, s. 22—24) är avsett att tillgodose av stegringen i postverkets förvaltningsuppgifter föranledda, oundgängliga behov av ökade lokalutrymmen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inredning av vindsvåningen i centralposthuset i Stockholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 425 000 kronor.

10:o) **Posthusbyggnad i Bromma i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, s. 24—28) föreslagit riksdagen att till Posthusbyggnad i Bromma i Stockholm för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 950 000 kronor.

Generalpoststyrelsen har i skrivelse den 6 november 1944 anfört att i stadsdelen Bromma inom Stockholms stad för närvarande finnes endast ett postkontor, beläget i Äppelviken. På grund av den starka ökningen i posttrafiken inom stadsdelen vore postkontorets lokaler numera alldeles otillräckliga. Enligt preliminär överenskommelse med Stockholms stad vore staden villig upplåta en tomt i kvarteret Klädet vid Brommaplan med tomträtt på 60 år. Kostnaden för en posthusbyggnad å nämnda tomt finge enligt ett av arkitekten L.-E. Lallerstedt uppgjort förslag beräknas till 950 000 kronor.

Kostnaderna för den föreslagna nya byggnaden äro betydande. Vid frågans bedömande måste emellertid tagas i betraktande, att från postkontoret skall ombesörjas brevbäringen för en stadsdel, som redan nu räknar cirka 75 000 invånare och inom vilken bebyggelsen alltjämt är i livlig tillväxt.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Posthusbyggnad i Bromma i Stockholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 950 000 kronor.

11:o) **Postverkets dispositionsanslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 28—30) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Postverkets dispositionsanslag* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 160 000 kronor.

Telegrafverket.

12:o) Tillbyggnad av telefonstationsbyggnad i Aspudden i Stockholm. Kungl. Maj:t har (punkt 12, s. 35 och 36) föreslagit riksdagen att till Tillbyggnad av telefonstationsbyggnad i Aspudden i Stockholm för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 215 000 kronor.

I skrivelse den 5 oktober 1944 har *telegrafstyrelsen* hemställt om ett anslag till förevarande ändamål av 215 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen har för egen del framhållit att en tillbyggnad till ifrågavarande telefonstationsbyggnad är erforderlig för inrymmande av en inom några år nödvändig ny automatutrustning vid telefonstationen.

Utskottet.

Telefonväsendets starka utveckling under senare år har medfört, att stationerna på ett stort antal platser blivit i det närmaste fullbelagda, vartill kommer att deras utrustning blivit alltmera omodern och försliten. Trots rådande krisläge med brist på materiel och arbetskraft har det därför befunnits motiverat att ombygga eller nybygga vissa telefonstationer i samband varmed automatisering genomföres.

Vad nu närmast angår förevarande förslag om tillbyggnad av telefonstationen i Aspudden tillstyrker utskottet detsamma. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Tillbyggnad av telefonstationsbyggnad i Aspudden i Stockholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 215 000 kronor.

13:o) Tillbyggnad av för post- och telegrafverken gemensam byggnad i Enskede i Stockholm. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 36—39) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tillbyggnad av för post- och telegrafverken gemensam byggnad i Enskede i Stockholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 285 000 kronor.

14:o) Telefonstationsbyggnad i Saltsjöbaden. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 39 och 40) och under erinran, att detsamma avser ett av stegrade arbets- och materialpriser föranlett tilläggsanslag utöver tidigare av riksdagen anvisade medel, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Saltsjöbaden* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 kronor.

15:o) **Telefonstationsbyggnad i Viggbyholm.** Förevarande förslag (punkt 15, s. 40 och 41), som avser uppförande av en automatstationsbyggnad å tomtmark, som för ändamålet förvärvats av telegrafstyrelsen, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Viggbyholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 110 000 kronor.

16:o) **Telefonstationsbyggnad i Enköping.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, s. 42 och 43), som avser uppförande av en telefonstationsbyggnad å en av telegrafstyrelsen tidigare förvärvat tomt, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Enköping* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 390 000 kronor.

17:o) **Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Gävle.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, s. 43—46) föreslagit riksdagen att till Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Gävle för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har i sin skrivelse den 5 oktober 1944 hemställt om anvisande av anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål. Även postverket vore i stort behov av nya lokaler, vilka enligt telegrafstyrelsens mening borde beredas i den föreslagna tillbyggnaden av telefonstationsbyggnaden. Enligt på styrelsens uppdrag gjorda beräkningar kunde den totala kostnaden för tillbyggnaden beräknas till 1 600 000 kronor, varav 1 000 000 kronor vore erforderliga för budgetåret 1945/46 för arbetenas påbörjande.

Generalpoststyrelsen har den 6 oktober 1944 yttrat sig i ärendet.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Gävle* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

18:o) **Tillbyggnad av telegrafverkets fastighet vid Kaserntorget i Göteborg.** Kungl. Maj:t har (punkt 18, s. 46 och 47) föreslagit riksdagen att till Tillbyggnad av telegrafverkets fastighet vid Kaserntorget i Göteborg för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 675 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har i sin skrivelse den 5 oktober 1944 hemställt om ett anslag för ifrågakarande ändamål under nästa budgetår av 1 675 000 kronor, varav 25 000 kronor avsåge marklösen enligt träffad underhandsöverenskommelse och 1 650 000 kronor själva byggnadskostnaderna.

Departementschefen har framhållit det starka behovet av ökade lokalutrymmen för telegrafverkets olika anläggningar i Göteborg. En lämplig lösning av lokalfrågan kunde ej ernås utan omfattande tillbyggnadsarbeten av stationsfastigheten vid Kaserntorget.

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Tillbyggnad av telegrafverkets fastighet vid Kaserntorget i Göteborg* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 675 000 kronor.

19:o) **Telefonstationsbyggnad i Katrineholm.** Under erinran, att förevarande förslag (punkt 19, s. 48 och 49) avser uppförande av en telefonstationsbyggnad på en för ändamålet år 1943 förvärvad tomt, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Katrineholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 410 000 kronor.

20:o) **Telefonstationsbyggnad i Skara.** Förevarande förslag (punkt 20, s. 49 och 50), som avser uppförande av en automatstationsbyggnad å mark, som förvärvats av telegrafstyrelsen, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Skara* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 390 000 kronor.

21:o) **Telefonstationsbyggnad i Sollefteå.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, s. 51 och 52), avseende uppförande av en automatstationsbyggnad å en av telegrafstyrelsen tidigare inköpt tomt, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Sollefteå* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 425 000 kronor.

22:o) **Telefonstationsbyggnad i Hallstahammar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, s. 52 och 53) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Hallstahammar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

23:o) **Inköp av fastigheterna Jericho nr 23 och 24 i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 23, s. 53—55) föreslagit riksdagen att till Inköp av fastigheterna Jericho nr 23 och 24 i Stockholm för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 750 000 kronor.

I sin skrivelse den 5 oktober 1944 har *telegrafstyrelsen* anfört, att, då telegrafverkets största och viktigaste telefonanläggningar i Stockholm vore koncentrerade till kvarteret Jericho, telegrafverket måste i god tid planera för erforderliga lokalutvidgningar. Ifrågavarande fastigheters ägare hade förklarat sig villiga att försälja desamma till ett pris av 1 750 000 kronor. Nu utgående hyror uppginge till 120 715 kronor, vilket motsvarade en bruttoförräntning av inköpssumman efter 6,9 %. Den kontanta köpeskillingen utgjorde skillnaden mellan försäljningssumman 1 750 000 kronor och fastigheterna åvilande inteckningsskuld, 980 000 kronor, bestående av till den 2 januari 1953 bundna lån till 3,6 % ränta.

Departementschefen har för sin del ansett, att förräntningen och återbetalningen av lånen böra handhavas av riksgäldskontoret och redovisas över riksgäldsfonden. Å kapitalbudgeten borde därför anvisas ett belopp motsvarande hela köpeskillingen, 1 750 000 kronor.

Telegrafverket äger redan för närvarande på grund av tidigare under handskedda förvärv större delen av kvarteret Jericho i Stockholm. Inom detta kvarter inrymmas telegrafverkets riks- och landsstationer jämte ett flertal andra stationer ävensom lokaler för vissa ganska utrymmeskrävande tjänstegrenar. Utskottet finner välbetänkt, att de till inköp föreslagna fastigheterna förvärvas, då nu så kan ske till pris, som får anses godtagbart.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Inköp av fastigheterna Jericho nr 23 och 24 i Stockholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 750 000 kronor.

24:o) **Inköp av en för post- och telegrafverken gemensam tomt i Ängelholm.** Förevarande förslag (punkt 24, s. 55—57), som avser förvärv av tomt för ett framtida uppförande av en för telegrafverket och postverket gemensam byggnad, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Inköp av en för post- och telegrafverken gemensam tomt i Ängelholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 140 000 kronor.

25:o) **Inköp av tomter i Halmstad.** Förevarande förslag (punkt 25, s. 57 och 58), som föranledes av behovet att i god tid trygga möjligheten att genomföra en övergång till automatisk drift av telefonstationen i Halmstad, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Inköp av tomter i Halmstad* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 165 000 kronor.

26:o) **Förrådsbyggnader jämte garage i Örebro.** Kungl. Maj:t har (punkt 26, s. 59 och 60) föreslagit riksdagen att till Förrådsbyggnader jämte garage i Örebro för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 325 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har i sin skrivelse den 5 oktober 1944 hemställt, att till uppförande av förrådsbyggnader och garage å ett av styrelsen förvärvat markområde i Örebro måtte för nästa budgetår anvisas 525 000 kronor.

Departementschefen har för sin del anfört, att nu ifrågavarande byggnadsarbete borde, på grund av det stora antalet nybyggnader som under nästa budgetår erfordrades för telegrafverket, utföras i två byggnadsetapper. För den första etappen, som borde komma till utförande under budgetåret 1945/46 och som avsåge varmförråd och garage, erfordrades 325 000 kronor.

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Förrådsbyggnader jämte garage i Örebro* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 325 000 kronor.

27:o) **Inköp av fastigheter.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27, s. 60—62) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp av fastigheter* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

28:o) **Riks- och landskablar m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 28, s. 65 och 66) föreslagit riksdagen att till Riks- och landskablar m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 23 000 000 kronor.

Det för ändamålet för budgetåret 1945/46 behövlige anslaget har *telegrafstyrelsen* beräknat till 23 675 000 kronor. Beloppet fördelar sig enligt styrelsens preliminära beräkningar på följande delposter.

Fortsättning av rikskabeln Karlstad—Filipstad till Riddarhyttan	kronor	3 500 000
Rikskabel Norrköping—Oskarshamn	»	7 600 000
Kombinerande lands- och rikskabel Stockholm—Nynäshamn	»	2 000 000
Landskablar	»	4 500 000
Utökning av överdragsstationer och av pupiniseringsen i befintliga rikskablar	»	1 975 000
Bärvågstelefoniutrustningar	»	4 100 000
Summa kronor		23 675 000.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Telegrafstyrelsens förslag i denna del innebär en betydande ökning av telegrafverkets investeringar i riks- och landskablar samt bärvågstelefoniutrustningar. En sådan investeringsökning synes vara nödvändig med hänsyn till de senaste årens stegring av antalet telefonapparater och rikssamtal. Denna utveckling har medfört ett allt intensivare utnyttjande av telegrafverkets hitillsvarande reserver i fråga om kablar och andra anläggningar och har nu skapat behov av nya anläggningar för att öka verkets kapacitet.

Vad angår arbetena på rikskabeln Karlstad—Filipstad—Riddarhyttan anvisades redan för budgetåret 1944/45 medel för anläggningsarbetena på sträckan Karlstad—Filipstad, vilka preliminärt kostnadsberäknats till 2 650 000 kronor. Det nu äskade tilläggsanslaget är avsett att möjliggöra ett fortsättande av arbetena på sträckan Filipstad—Riddarhyttan för anslutning till rikskabeln Krylbo—Örebro vid Riddarhyttans överdragsstation. Den nya rikskabeln Norrköping—Oskarshamn är avsedd att ingå i en sammanhängande kabelförbindelse utmed ostkusten ned till Karlskrona. Styrelsens förslag föranleda i övrigt icke annat yttrande från min sida än att förevarande anslag, med hänsyn till vissa förskjutningar i det nu under utförande varande anläggningsprogrammet, synes kunna begränsas till 23 000 000 kronor. Av minskningen, 675 000 kronor, hänföra sig 100 000 kronor till rikskabeln Filipstad—Riddarhyttan, 75 000 kronor till rikskabeln Norrköping—Oskarshamn samt 500 000 kronor till landskablar.

Medel till riks- och landskablar m. m. hava tidigare inräknats i anslagen till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende samt till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten, under vilka anslag också anvisades medel till andra telefon- och telegrafanläggningar samt vissa radioanläggningar. Dessa anslag föreslås nu uppdelade på ett flertal olika anslag. Utskottet tillstyrker förslaget såsom ägnat att skapa större överskådlighet i fråga om utgifterna till telefon- och telegrafväsendet.

Vad angår anslaget till riks- och landskablar m. m. tillstyrker utskottet detsamma. I vad mån arbetena kunna komma till utförande blir, såsom de-

Utskottet.

partementschefen anfört, i sista hand beroende på huru förhållandena med avseende å material och arbetskraft utveckla sig. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Riks- och landskablar m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 23 000 000 kronor.

29:o) **Telefon- och telegrafstationer.** Kungl. Maj:t har (punkt 29, s. 66 och 67) föreslagit riksdagen att till Telefon- och telegrafstationer för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor.

Det för budgetåret 1945/46 behövlige anslaget har av *telegrafstyrelsen* beräknats till 15 700 000 kronor enligt följande uppställning.

Fullföljande av automatiseringsarbeten i Stockholm, Göteborg, Kristianstad, Linköping, Södertälje, Trollhättan, Hässelby villastad, Lännersta m. fl. platser	kronor	5 340 000
Påbörjande av automatisering i Kalmar, Saltsjöbaden och Viggbyholm	»	530 000
Automatisering av växelstationer	»	4 000 000
Ny riksstation i Stockholm	»	500 000
Utökning av större telefonstationer	»	3 330 000
Övriga stationsarbeten	»	2 000 000
Summa kronor		15 700 000.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Enligt under hand inhämtade upplysningar torde viss minskning av förevarande anslag kunna ske. Sålunda synes det knappast möjligt att medhinna påbörjandet av automatiseringen i Kalmar under nästa budgetår. Kostnaden för den nya riksstationen i Stockholm synes vidare kunna fördelas på två budgetår med halva kostnaden på vardera. För övriga arbeten lär med hänsyn till materialläget en minskning böra ske med 200 000 kronor. På grund härav torde anslaget böra beräknas 700 000 kronor lägre än telegrafstyrelsen föreslagit eller till 15 000 000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefon- och telegrafstationer* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor.

30:o) **Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 30, s. 67 och 68) föreslagit riksdagen att till Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 33 300 000 kronor.

De för budgetåret 1945/46 erforderliga medlen hava av *telegrafstyrelsen* beräknats till sammanlagt 38 300 000 kronor enligt följande fördelning.

Nya abonnentanläggningar	kronor	20 000 000
Nätarbeten	»	13 000 000
Blanka riksledningar	»	1 000 000
Blanka landsledningar	»	2 000 000
Övriga arbeten, däri inräknat nya manuella växelstationer	»	2 300 000

Summa kronor 38 300 000.

Departementschefen har för sin del anfört, att det av telegrafstyrelsen äskade anslaget bör begränsas med förslagsvis 5 000 000 kronor med hänsyn till svårigheterna att nu överblicka den sannolika utvecklingen. Erforderlig anslagsförstärkning förutsattes därvid få äskas å tilläggsstat, därest så skulle påkallas och materialläget det medgäve.

Det svenska telefonväsendet har under krigsåren varit föremål för en stark expansion. Antalet telefonapparater, som vid utgången av år 1938 utgjorde 787 400, uppgick vid utgången av år 1944 till 1 150 000. Ökningen under år 1944 var 77 000 mot tidigare beräknade 60 000. Denna märkliga stegring har inträtt under en tid, kännetecknad av stor knapphet på anläggningsmateriel samt stora vanskligheter att skaffa erforderlig arbetspersonal. Att märka är också, att ifrågavarande stegring inträtt trots verkställda höjningar av den inträdesavgift, som nya abonnenter ha att betala. Från och med ingången av år 1942 höjdes denna avgift från 20 till 50 kronor och från och med augusti samma år till 100 kronor. Uppmärksammas bör emellertid den lättnad, som för landsbygdens del samtidigt beretts genom vidgad befrielse för abonnent från att bekosta ledning till telefonstationen. Frikretsen omfattar redan nu en cirkelyta kring stationen med två kilometers radie. Inom 1944 års telefonkommitté överväges ytterligare utvidgning av denna frikrets liksom vissa andra förbättringar av landsbygdens telefonförhållanden.

Utskottet.

För de ekonomiskt mera ogynnsamt ställda befolkningslagren måste en inträdesavgift av 100 kronor uppenbarligen verka rätt betungande. Det är självfallet önskvärt att inträdesavgiften, i den mån krigstidens anläggningssvårigheter lätta, kan återföras till en mera normal storleksordning.

Så länge nuvarande knapphetsläge fortfar, lär försiktighet vid planläggning av hithörande arbeten böra iakttagas. Utskottet anser dock, att sådana mindre förbättringar och justeringar böra komma till stånd, som erfordras för att allmänhetens berättigade krav på en god och smidig kundtjänst må bli tillgodosedda.

Under åberopande av det anförda får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en nedsättning av det av telegrafstyrelsen begärda anslagsbeloppet, 38 300 000 kronor, med 5 000 000 kronor till 33 300 000 kronor.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 33 300 000 kronor.

31:o) **Ny rundradiostation i Sundsvall.** Kungl. Maj:t har (punkt 31, s. 69 och 70) föreslagit riksdagen att till Ny rundradiostation i Sundsvall för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har i skrivelse den 3 oktober 1944 hemställt om anslag för uppförande av en ny rundradiostation i Sundsvall, vilken borde erhålla 120 kW antenneffekt. Totalkostnaden för anläggningen beräknades till 2 400 000 kronor. Ökningen av driftkostnaderna för den nya stationen jämfört med den nu i Sundsvall befintliga beräknades av styrelsen till 170 000 kronor per år.

Departementschefen har för sin del anført bland annat, att det vore tillräckligt att nu anvisa endast en del av det erforderliga beloppet, förslagsvis 400 000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ny rundradiostation i Sundsvall* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

32:o) **Trådradioanläggningar i Norrland.** Förevarande förslag (punkt 32, s. 71), som avser beredande av medel till förbättrade mottagningsmöjligheter för radiolyssnare i Norrland, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Trådradioanläggningar i Norrland* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

33:o) **Vissa rundradioanläggningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33, s. 72), som avser anskaffande av erforderlig radioutrustning m. m. i samband med de privata rundradiostationernas ersättande av moderna, statliga stationer, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa rundradioanläggningar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

34:o) **Ny kustradiostation på västkusten.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, s. 72 och 73) föreslagit riksdagen att till Ny kustradiostation på västkusten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i propositionen 1939: 294 framlagda förslag har 1939 års lagtima riksdag medgivit, att för uppförande av en ny kustradiostation på västkusten finge disponeras ett belopp av högst 1 775 000 kronor av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel.

Genom brev den 22 juni 1939 bemyndigade Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att låta uppföra den ifrågavarande radiostationen. Styrelsen beställde där- efter materiel för en kostnad av omkring 600 000 kronor. På grund av svårigheter att efter krigsutbrottet fullfölja arbetet fick detsamma emellertid tills vidare anstå. 1940 års riksdag anvisade under rubriken Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende anslag med 600 000 kronor till täckande av kostnaderna för de gjorda inköpen.

I sin skrivelse den 3 oktober 1944 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anvisande av det belopp, som erfordrades utöver det tidigare anvisade anslaget av 600 000 kronor. På grund av inträdd prisstegring beräknades totalkostnaden för den nya stationen nu belöpa sig till 2 500 000 kronor.

Departementschefen har för egen del, under framhållande av svårigheterna att överblicka möjligheterna att under nästa budgetår importera för ändamålet erforderligt material, förordat, att för budgetåret anvisas endast 900 000 kronor.

Anläggningen av ifrågavarande nya kustradiostation har blivit angelägnare allteftersom de nuvarande vid Nya varvet och Kungsbacka belägna stationerna blivit allt otillräckligare för sitt ändamål och föråldrade till sin utrustning. Under hänvisning härtill hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Ny kustradiostation på västkusten* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

35:o) **Fartygsradiostationer m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35, s. 73) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fartygsradiostationer m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 950 000 kronor.

36:o) **Markradiostationer för luftfarten.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 36, s. 73) avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

37:o) **Telegrafverkets dispositionsanslag.** Kungl. Maj:t har (punkt 37, s. 74 och 75) föreslagit riksdagen att såsom Telegrafverkets dispositionsanslag för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har i sin skrivelse den 3 oktober 1944 beräknat behovet av medel till oförutsedda arbeten till 2 500 000 kronor. Medelsbehovet hade, uttalar styrelsen, föranletts av svårigheterna att lång tid i förväg avväga storleken av de olika differentierade anslagen.

För ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten, vilka icke höra hemma under de särskilda anslagsrubrikerna, har styrelsen beräknat ett belopp av 2 000 000 kronor vara erforderligt. Här avsåges, anför styrelsen, exempelvis sådana omändringsarbeten i telegrafverkets fastigheter, som ej kunde betraktas såsom hörande till fastigheternas normala underhåll. För budgetåret 1945/46 vore sådana arbeten planerade i jämförelsevis stor omfattning, bland annat i telegrafverkets fastigheter i Borås, Jönköping, Vänersborg och Örebro.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande.

I enlighet med vad jag inledningsvis anfört torde medel till här ifrågavarande ändamål böra anvisas i form av ett dispositionsanslag. Kungl. Maj:t bör äga att ställa större eller mindre del av anslaget till telegrafstyrelsens omedelbara förfogande för att användas för sådana oförutsedda och mindre arbeten, vilka vart för sig beräknas draga en kostnad av högst 100 000 kronor. Genom medel, vilka sålunda ställas direkt till styrelsens förfogande, bör styrelsen äga möjlighet att inom den angivna ramen exempelvis låta företaga sådana arbeten i telegrafverkets fastigheter, som icke äro hänförliga till normalt underhåll, ävensom ersätta sådana smärre skador å byggnader och anläggningar, vilka icke enligt tillämpad praxis omedelbart skola bestridas med driftmedel. Den återstående delen av anslaget torde böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter framställning av telegrafstyrelsen kunna tagas i anspråk jämväl för arbeten, för vilka medelsbehovet beräknas överstiga 100 000 kronor. Kungl. Maj:t torde därvid vara oförhindrad att använda anslagsbeloppet för täckande av motsedd brist på annat anslag. Givetvis bör ett ianspråktagande av dispositionsanslaget för större arbeten och för anslagsöverskridanden föregås av en noggrann angelägenhetsprövning.

I avsaknad av erfarenheter möter det givetvis svårigheter att lämpligt avväga storleken av ett dispositionsanslag av den typ jag här förordat. I avbidan på erfarenheter rörande behovet av medel till förevarande ändamål torde anslaget kunna bestämmas till 3 000 000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Telegrafverkets dispositionsanslag* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Statens järnvägar.

38:o) **Bangårdsarbeten i Ånge m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 38, s. 89 och 90) föreslagit riksdagen att till Bangårdsarbeten i Ånge m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Till ombyggnad och utvidgning av bangården i Ånge har riksdagen anvisat följande belopp:

Budgetår.		
1940/41	(å tilläggsstat II)	kronor 1 050 000
1941/42	(å tilläggsstat I)	» 350 000
1942/43		» 1 400 000
		Summa kronor 2 800 000

Vidare har Kungl. Maj:t av förnyelsefondsmedel beviljat 200 000 kronor, varför den sammanlagda medelsanvisningen för ändamålet uppgår till 3 000 000 kronor.

I skrivelse den 16 september 1944 har *järnvägsstyrelsen* meddelat, att arbetena, vilka numera slutförts, kommit att draga en kostnad, som med i runt tal 600 000 kronor eller omkring 20 procent överstege den ursprungligen uppskattade byggnadskostnaden av 3 000 000 kronor.

Departementschefen har för sin del bland annat anfört, att den uppkomna merkostnaden sammanhänge med oförutsedda svårigheter av teknisk natur samt omständigheter i övrigt, som ej kunnat tagas i beräkning vid arbetenas planläggning.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Bangårdsarbeten i Ånge m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

39:o) **Utvidgning av spårsystemet i Teckomatorp.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39, s. 90 och 91) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utvidgning av spårsystemet i Teckomatorp* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

40:o) **Nya mötesplatser å linjen Falköping—Nässjö.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, s. 91) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nya mötesplatser å linjen Falköping—Nässjö* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

41:o) **Förlängning av mötesspår och anordnande av tredje tågväg å vissa stationer.** Förevarande förslag (punkt 41, s. 91 och 92), som avser vinande av ökad trafikkapacitet och ernående av bästa möjliga tågföring, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Förlängning av mötesspår och anordnande av tredje tågväg å vissa stationer* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

42:o) **Gångbroar och gångtunnlar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, s. 92 och 93) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gångbroar och gångtunnlar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

43:o) **Bangårdsmaskinerier.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, s. 93), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bangårdsmaskinerier* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

44:o) **Fortsatt anläggning av dubbelspår.** Kungl. Maj:t har (punkt 44, s. 93—95) föreslagit riksdagen att till Fortsatt anläggning av dubbelspår för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Till dubbelspårsarbeten vid statens järnvägar hava hittills å riksstaten anvisats följande investeringsanslag.

Budgetår		
1937/38	kronor	1 300 000
1938/39	»	1 500 000
1939/40	»	2 500 000
1940/41	»	7 250 000
1941/42	»	4 500 000
1942/43	»	10 000 000
1943/44	»	7 000 000
1944/45	»	14 000 000

Summa kronor 48 050 000.

I sin skrivelse den 16 september 1944 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om anvisande av medel till fortsatt anläggning av dubbelspår.

Under budgetåret 1943/44 hade, anför styrelsen, linjedelarna Flen—Skebo-kvarn och Stenstorp—Falköping öppnats för dubbelspårstrafik, och innevarande budgetår beräknades linjedelarna Pålsboda—Hallsberg och Skövde—Stenstorp bliva färdigställda. Efter detta färdigställande skulle, sedan dubbelspårsarbetena å linjen Stockholm—Göteborg år 1937 återupptagits, sammanlagt 106 km av den 342 km långa sträcka, som vid denna tidpunkt varit enkelspårig, hava öppnats för dubbelspårstrafik. Detta innebure, att 220 km eller cirka 48 procent av den totala sträckan Stockholm—Göteborg utrustats för trafik å dubbelspår. Å linjen Katrineholm—Malmö, där dubbelspårsarbetena återupptagits år 1941, hade sedan dess endast sträckan Hässleholm—Ballingslöv öppnats för dubbelspårstrafik.

För närvarande påginge dubbelspårsarbeten å linjedelarna Järna—Skebo-kvarn, Pålsboda—Hallsberg, Gårdsjö—Stenstorp och Mjölby—Tranås. Enligt medgivande från statens arbetsmarknadskommission finge tillsvidare och intill dess annorlunda härom kunde bliva bestämt vid dubbelspårsarbetena sysselsättas en sammanlagd arbetsstyrka av intill 1 300 man.

För nästkommande budgetår hade styrelsen — under antagande att förhållandena på arbetsmarknaden komme att förbli ungefär oförändrade och att i varje fall någon inskränkning i den nu medgivna arbetsstyrkans storlek icke ånyo skulle behöva vidtagas — ansett medelsbehovet kunna beräknas till 12 000 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

De motiv, som varit bestämmande för anvisandet av medel till dubbelspårsarbeten, hava under senare år undergått en successiv förskjutning. Medan tidigare de arbetspolitiska synpunkterna varit dominerande vid bedömandet av frågan om medelsanvisning, hava under de sistförflutna åren huvudsakligen svårigheterna att avveckla trafiken blivit avgörande. Arbetenas omfattning har emellertid under såväl budgetåret 1942/43 som förra hälften av budgetåret 1943/44 hämmats av brist på arbetskraft. Under början av år 1944 undergick emellertid arbetsmarknadsläget i viss mån en förändring, karakteriserad av minskad efterfrågan på arbetskraft och på sina håll en viss arbetslöshet. Härigenom möjliggjordes ett återupptagande av arbetena med ungefär samma arbetsstyrka som före de av arbetsmarknadsförhållandena föranledda inskränkningarna eller med 1 300 man.

För arbetenas bedrivande under nästa budgetår erfordras enligt järnvägsstyrelsens beräkningar ett nytt anslag av 12 000 000 kronor. Styrelsen har härvid utgått från att omkring 1 300 man alltså skulle få disponeras för ändamålet. Enligt vad som under hand meddelats från arbetsmarknadskommissionens sida hava emellertid på grund av dubbelspårsarbetenas omfattning i Västergötland under senaste tiden förelegat vissa svårigheter att i dessa trakter tillgodose behovet av arbetskraft för andra jämförelsevis angelägna arbeten. Inom kommissionen har man därför ansett sig böra räkna med att en viss begränsning av arbetsstyrkan å dubbelspårsanläggningarna inom kort kunde bliva erforderlig. Med hänsyn till dessa förhållanden har jag funnit mig böra föreslå, att anslaget för nästa budgetår begränsas till 10 000 000 kronor, varvid jag förutsätter att ytterligare medel i annan ordning komma att stå till förfogande i händelse av en ändrad situation på arbetsmarknaden.

Utskottet.

Av departementschefen har framhållits, att medan tidigare de arbetspolitiska synpunkterna varit dominerande vid bedömandet av frågan om anslag till dubbelspårsbyggen, svårigheterna att tillfredsställa trafikbehoven under de sistförflutna åren huvudsakligen blivit avgörande. I anledning härav må erinras, att järnvägar äro i en ovanligt hög grad konjunktur känsliga företag och att trafikbelastningen även på de stora huvudlinjerna plägar starkt växla alltefter konjunkturerna. Härtill kommer att dubbelspårsbyggnader äro arbeten på mycket lång sikt. Även om järnvägsledningens möjligheter att förrenta det nedlagda kapitalet självfallet måste tillmätas avgörande betydelse, finner utskottet det angeläget, att vid arbetenas fortsatta planläggning sysselsättningssynpunkterna ej alltför mycket undanskjutas. Såsom utskottet redan tidigare med avseende å dessa företag haft anledning framhålla gör redan omsorgen om den anställda personalen det önskvärt, att onödigt hastiga och starka omkastningar i arbetenas omfattning undvikas.

Under åberopande härav får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av 10 000 000 kronor för fortsatt anläggning av dubbelspår under nästa budgetår. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Fortsatt anläggning av dubbelspår* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

45:o) **Rälsutbyten m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 45, s. 97) föreslagit riksdagen att till Rälsutbyten m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

För innevarande budgetår har för ifrågavarande ändamål anvisats ett belopp av 8 000 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har i sin skrivelse den 16 september 1944 hemställt om ett anslag till förevarande ändamål för budgetåret 1945/46 av 10 000 000 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Den snabba förslitningen av räler under de senaste årens högtrafik och behovet av rälsutbyten i samband med enskilda järnvägars införlivande med statsbanenätet motivera en medelsanvisning av den storlek, som i järnvägsstyrelsens förslag åsyftas. Då utsikter nu torde finnas att framskaffa järn i erforderlig omfattning, finner jag angeläget, att medel ställas till järnvägsstyrelsens förfogande för genomförande av styrelsens arbetsprogram för nästa budgetår. Jag förutsätter emellertid, att styrelsen vid uppgörande av sina planer samråder med statens industrikommission.

Utskottet.

Med hänvisning till vad departementschefen anfört tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Rälsutbyten m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

46:o) **Diverse åtgärder för spårförstärkning.** Förevarande förslag (punkt 46, s. 98), som avser att bereda medel för ett fortsättande av ett av järnvägsstyrelsen år 1938 framlagt program rörande utförande av spårförstärknings- och kompletteringsarbeten för att möjliggöra användningen av en snabbare loktyp, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Diverse åtgärder för spårförstärkning* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

47:o) **Skenfria vägkorsningar m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47, s. 98 och 99) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skenfria vägkorsningar m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

48:o) **Broar m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48, s. 99), som innebär anvisande av samma belopp för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Broar m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

49:o) **Ombyggnad av stationshuset i Linköping.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 49, s. 100) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnad av stationshuset i Linköping* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

50:o) **Ombyggnad av stationshuset i Edsbyn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50, s. 100) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnad av stationshuset i Edsbyn* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 130 000 kronor.

51:o) **Nytt ilgodsmagasin m. m. vid Stockholms centralstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 51, s. 101 och 102) föreslagit riksdagen att till Nytt ilgodsmagasin m. m. vid Stockholms centralstation anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Enligt avtal den 8 november 1940 mellan kronan och Stockholms stad rörande vissa markfrågor m. m. i Stockholm samt den 15 november 1941 mellan järnvägsstyrelsen och Stockholms stad — sistnämnda avtal godkänt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1942 — skall ett nytt ilgodsmagasin jämte tillhörande lastbryggor och spåranordningar uppföras vid Stockholms centralstation såsom ersättning för nu befintliga anordningar för ilgodsrörelsen.

Avtalet av den 15 november 1941 förutsätter, att det område för gamla bangårdspostkontoret — till vilket statens järnvägars ilgodsrörelse provisoriskt skall förläggas, sedan det nya bangårdspostkontorets första byggnadsetapp färdigställts i början av 1945 — skall tillträdas av Stockholms stad senast den 1 januari 1948.

Till förberedande arbeten för det nya ilgodsmagasinet hava redan anvisats 300 000 kronor, nämligen 150 000 kronor å förnyelsefondsstaten för första halvåret 1944 samt 150 000 kronor å riksstaten för innevarande budgetår under rubriken Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.

Järnvägsstyrelsen har i sin skrivelse den 16 september 1944 beräknat byggnadskostnaderna till 8 500 000 kronor. För arbetets igångsättande beräknades ett anslagsbehov för budgetåret 1945/46 av 4 000 000 kronor.

Departementschefen har för sin del ansett ett anslag för nästa budgetår av 3 000 000 kronor vara tillfyllest för ändamålet, enär arbetena med förslagsritningar och kostnadsberäkningar för det nya ilgodsmagasinet ännu ej slutförts.

Utskottet.

Under hänvisning till vad utskottet tidigare i samband med frågan om nytt bangårdspostkontor anfört (punkt 2) tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Nytt ilgodsmagasin m. m. vid Stockholms centralstation* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

52:o) **Personalhus m. m. i Karlskrona.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52, s. 102) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Personalhus m. m. i Karlskrona* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

53:o) **Utvidgning av enrumslägenheter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 53, s. 102 och 103) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utvidgning av enrumslägenheter* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

54:o) **Modernisering av bostadslägenheter.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54, s. 103 och 104), som innebär anvisande för nästa budgetår av ett oförändrat anslag av 1 000 000 kronor för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Modernisering av bostadslägenheter* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

55:o) **Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 55, s. 104 och 105) föreslagit riksdagen att till Växel- och signalsäkerhetsanläggningar för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

För vartdera av budgetåren 1942/43—1944/45 hava anslag för ändamålet anvisats såsom investerings- eller förnyelsefondsanslag. För sistnämnda budgetår uppgick medelsanvisningen för ändamålet till 3 000 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen framlade hösten 1941 ett förslag till arbetsprogram för växel- och signalsäkerhetsanläggningars utförande på ett flertal större stationer. Enligt uppgjort tidsschema skulle programmet slutföras under budgetåret 1945/46 och utgifterna, som beräknades till sammanlagt 9 450 000 kronor, sålunda fördelas på 4 år med ett anslagsbehov av omkring 2 500 000 kronor per år.

Järnvägsstyrelsen har i sin skrivelse den 16 september 1944 hemställt, att för budgetåret 1945/46 måtte anvisas 3 000 000 kronor till växel- och signalsäkerhetsanläggningar.

Departementschefen har för egen del bland annat anført, att ett anslag av 2 000 000 kronor torde vara tillräckligt för ändamålet ifråga under nästa budgetår, emedan en viss eftersläpning uppstått vid programmens genomförande.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

56:o) **Telefonanläggningar m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 56, s. 105—108) föreslagit riksdagen att till Telefonanläggningar m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 280 000 kronor.

Till telefonanläggningar och kabelarbeten hava anvisats för budgetåret 1943/44 ett anslag av 1 500 000 kronor och för innevarande budgetår ett belopp av 2 040 000 kronor. Härjämte ingår i anslaget till Ersättningsanskaff-

ningar och förnyelsearbeten för sistnämnda budgetår bland annat ett belopp av 120 000 kronor till s. k. ledningstagare.

För budgetåret 1945/46 har *järnvägsstyrelsen* i skrivelser den 16 september och den 31 oktober 1944 hemställt om anvisande av tillhoppa 3 780 000 kronor under förevarande rubrik, därav 260 000 kronor till anordnande av nya telefonlinjer mellan Växjö och Alvesta, 200 000 kronor till förstärkning av befintliga blankledningar på sträckan Stockholm—Tillberga—Köping, 825 000 kronor till automatväxlar, 300 000 kronor till nya eller utvidgade lokaler för inrymmande av beställda eller planerade telefonväxelanläggningar, 700 000 kronor till bärfrekvensförbindelser på linjerna Stockholm—Malmö och Stockholm—Göteborg, 280 000 kronor till anskaffning av högtalaranläggningar, 1 090 000 kronor till diverse telefonanläggningar m. m. samt 125 000 kronor till ledningstagare.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande.

Det av järnvägsstyrelsen anmälda medelsbehovet för telefonanläggningar m. m. grundar sig i huvudsak på ett av 1940 års telefonkommitté framlagt förslag till utbyggnad och rationalisering av statens järnvägars telefontät. Detta förslag anmäldes i 1944 års statsverksproposition av min företrädare i ämbetet, som därvid framhöll, att i anslutning till förslaget större anslag än tidigare borde för de närmaste åren anvisas för att genomföra den avsedda rationaliseringen. För min del har jag i huvudsak intet att erinra mot programmens utformning. Emellertid finner jag anslaget för nästa budgetår kunna begränsas till 3 280 000 kronor.

Utskottet. Ifrågavarande modernisering av statsbanornas telefonsystem får anses ingå som ett led i arbetet på att hålla det svenska järnvägsväsendet på en tidsenlig och driftsduglig nivå.

Med tillstyrkande av det begärda anslaget hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonanläggningar m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 280 000 kronor.

57:o) **Elektriska belysningsanläggningar.** Under erinran, att förevarande förslag (punkt 57, s. 108) avser att tillgodose ett medelsbehov, som till omkring hälften föränledes av statsförvärv av enskilda järnvägar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Elektriska belysningsanläggningar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 210 000 kronor.

58:o) **Anläggningar för elektrisk tågdrift.** Kungl. Maj:t har (punkt 58, s. 108—113) föreslagit riksdagen att till *Anläggningar för elektrisk tågdrift* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 7 135 000 kronor.

Till anläggningar för elektrisk tågdrift hava för innevarande budgetår anvisats dels 6 100 000 kronor (propositionen 1944: 79, jfr 1944 års statsverksproposition, kapitalbudgeten: bil. 4, punkten 28), dels 1 850 000 kronor, avseende kostnaden för en ny omformarstation i Stockholm att uppföras i samband med elektrifieringen av linjen Stockholm—Tillberga—Köping (propositionen 1944: 279).

I sina skrivelser den 16 september och den 31 oktober 1944 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om anvisande för budgetåret 1945/46 av 7 635 000 kronor, därav 2 350 000 kronor till förstärkning av kraftöverföringsanläggningen vid västra stambanan med anslutande linjer, 2 100 000 kronor till transportabla omformare, 150 000 kronor till vissa ändringsarbeten i Hallsbergs omformarstation, 160 000 kronor till förlängning av maskinhallen i omformarstationerna i Ockelbo och Ånge m. m., 1 400 000 kronor till ställverksvagnar, 150 000 kronor till automatiska hopkopplingsanordningar vid skyddssektioner, 400 000 kronor till fjärrstyrningsanläggningar i Nässjö och Hallsberg, 425 000 kronor till diverse kompletteringsarbeten samt 500 000 kronor till ombyggnad och modernisering av malmbanans kontaktledningssystem.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Den av järnvägsstyrelsen förordade utbyggnaden av omformarstationerna vid västra stambanan synes mig väl motiverad. Det för nästa budgetår till omformaranordningar förutsedda medelsbehovet, 2 350 000 kronor för omformarstationer och 2 100 000 kronor för rörliga omformaraggregat, är av betydande storleksordning. I den förstnämnda summan ingår ett belopp av 950 000 kronor för en fast omformarstation i Nyköping, vars uppförande, enligt vad jag inhämtat, skulle kunna utsträckas över två budgetår. Anslagsbehovet för detta ändamål skulle därigenom kunna nedbringas med 500 000 kronor. För anskaffning av ställverksvagnar äskar styrelsen i år ett dubbelt så stort belopp som förra året. Även om det måhända kunde vara önskvärt att ännu någon tid hålla frågan om ytterligare anskaffningar av ifrågasvarande slag öppen, anser jag mig dock icke böra motsätta mig styrelsens förslag i denna del. I övrigt har styrelsens arbetsprogram icke föranlett någon erinran från min sida.

Ifrågavarande anslag kan synas till beloppet betydande. Det avser emellertid att möjliggöra vissa tekniska förbättringar i tågdriften, med vilkas genomförande ansetts ej böra anstå. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Anläggningar för elektrisk tågdrift* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 7 135 000 kronor.

59:o) **Elektrifiering av linjen Östersund—Storlien.** Förevarande förslag (punkt 59, s. 113), som avser fortsatt anslag till slutförande av arbetena med linjen Östersund—Storliens elektrifiering, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Elektrifiering av linjen Östersund—Storlien* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 400 000 kronor.

60:o) **Elektrifiering av linjen Stockholm—Tillberga—Köping.** Kungl. Maj:t har (punkt 60, s. 113—116) föreslagit riksdagen att till Elektrifiering av linjen Stockholm—Tillberga—Köping för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 12 940 000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen 1944: 279 framlagda förslag har 1944 års riksdag till Förslag för lån till Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag för elektrifiering av linjen Stockholm—Tillberga—Köping anvisat ett investeringsanslag av 12 500 000 kronor. Totalkostnaden för ifrågavarande elektrifiering har beräknats till 28 740 000 kronor.

I sin skrivelse den 16 september 1944 har *järnvägsstyrelsen* meddelat, att för arbetenas fortsatta bedrivande under nästa budgetår ett investeringsanslag av 12 940 000 kronor beräknades bli erforderligt. Av skäl, som anförts i propositionen 1944: 186 angående förvärv av aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag, förvaltades visserligen järnvägsföretaget tills vidare i bolagsform. Styrelsen hade emellertid för avsikt att senare inkomma med förslag rörande järnvägarnas införlivande med statsbanenätet från och med den 1 juli 1945. På grund härav kunde anslag till de fortsatta elektrifieringsarbetena anvisas direkt å riksstaten.

De nu nämnda elektrifieringsföretagens omfattning och anslutning till det elektrifierade järnvägsnätet i övrigt belysas av vidstående, i statsverkspropositionen återgivna karta å vilken även upptagits några järnvägslektrifieringar, vilka under de senaste åren varit föremål för diskussion.

Departementschefen har anfört följande.

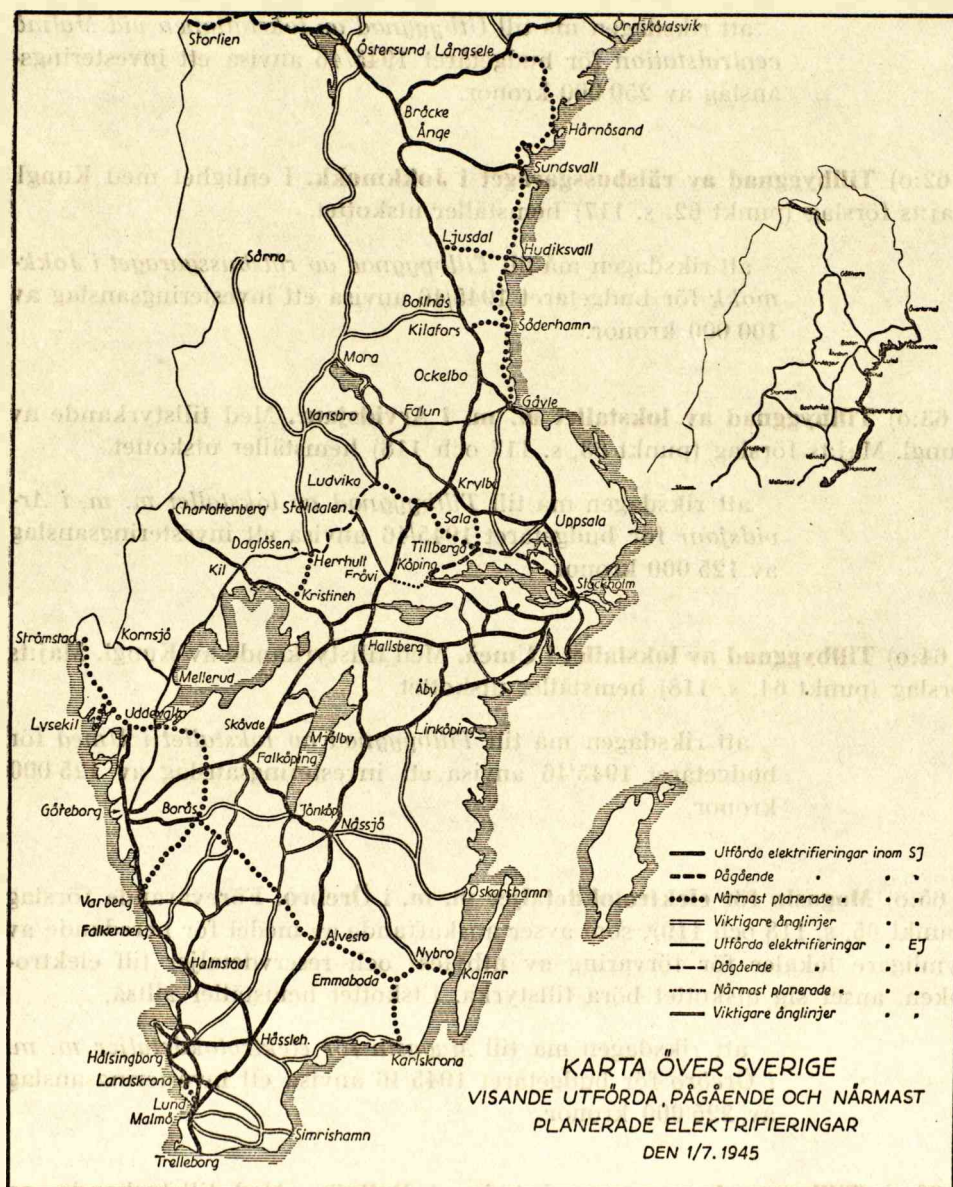
Mot storleken av det av järnvägsstyrelsen för nästa budgetår äskade beloppet till elektrifiering av linjen Stockholm—Tillberga—Köping har jag icke något att erinra.

Till frågan om elektrifiering av linjen Frövi—Köping torde jag framdeles få tillfälle återkomma, då förhandlingarna mellan järnvägsstyrelsen och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund blivit slutförda.

Vad slutligen angår elektrifieringen av linjen Tillberga—Ludvika, lär frågan om beräkning av medel till nämnda företag böra göras till föremål för övervägande i samband med framläggande av allmän beredskapsstat för nästa budgetår.

Utskottet. Under hänvisning till vad departementschefen anfört får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Elektrifiering av linjen Stockholm—Tillberga—Köping* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 12 940 000 kronor.

61:o) **Utbyggnad av lokstationen vid Malmö centralstation.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 61, s. 116 och 117) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbyggnad av lokstationen vid Malmö centralstation* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

62:o) **Tillbyggnad av rälsbusssgaraget i Jokkmokk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 62, s. 117) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tillbyggnad av rälsbusssgaraget i Jokkmokk* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

63:o) **Tillbyggnad av lokstallet m. m. i Arvidsjaur.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 63, s. 117 och 118) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tillbyggnad av lokstallet m. m. i Arvidsjaur* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

64:o) **Tillbyggnad av lokstallet i Umeå.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 64, s. 118) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tillbyggnad av lokstallet i Umeå* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

65:o) **Magasin för elektrolokdetaljer m. m. i Örebro.** Förevarande förslag (punkt 65, s. 118 och 119), som avser anskaffande av medel för beredande av rymligare lokaler för förvaring av utbytes- och reservdetaljer till elektroloken, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Magasin för elektrolokdetaljer m. m. i Örebro* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 225 000 kronor.

66:o) **Tillbyggnad av vagnverkstaden i Bollnäs.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 66, s. 120) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tillbyggnad av vagnverkstaden i Bollnäs* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

67:o) **Hetvattenvärmeledning i vagnverkstaden i Notviken.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 67, s. 120 och 121) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Hetvattenvärmeledning i vagnverkstaden i Notviken* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 115 000 kronor.

68:o) **Marketenteribyggnad i Notviken.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 68, s. 121 och 122) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marketenteribyggnad i Notviken* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

69:o) **Verkstadsmaskiner m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 69, s. 122) föreslagit riksdagen att till Verkstadsmaskiner m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 150 000 kronor.

I sin skrivelse den 16 september 1944 har *järnvägsstyrelsen* hemställt att 3 650 000 kronor måtte för ifrågavarande ändamål anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Departementschefen har för sin del anfört följande.

Enligt vad jag inhämtat från järnvägsstyrelsen ingå numera i förevarande anslag i huvudsak endast medel för verkstadsmaskiner och annan materiel, som i enlighet med gängse bokföringsprinciper är avsedd att avskrivas under en längre följd av år. Kostnaderna för denna materiel torde lämpligen böra täckas med anlitande av kapitalökningsanslag, anvisade under rubriken Verkstadsmaskiner m. m. Medelsanvisningen för ändamålet torde för nästa budgetår kunna begränsas till 3 150 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Verkstadsmaskiner m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 150 000 kronor.

70:o) **Radioorganisation. Vissa anordningar för järnvägsstyrelsen. Skydd för inmatningsstationer. Kontaktledningsmateriel. Verktyg m. m. för reparationsberedskapen. Trupptransporteffekter. Mobiliseringsförråd. Värmetransformatorer.** Kungl. Maj:t har (punkt 70, s. 123 och 124) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1945/46 anvisa följande investeringsanslag, nämligen till Radioorganisation 500 000 kronor, till Vissa anordningar för järnvägsstyrelsen 200 000 kronor, till Skydd för inmatningsstationer 1 600 000 kronor, till Kontaktledningsmateriel 150 000 kronor, till Verktyg m. m. för repa-

rationsberedskapen 120 000 kronor, till Trupptransporteffekter 120 000 kronor, till Mobiliseringsförråd 140 000 kronor samt till Värmetransformatörer 225 000 kronor.

I skrivelse den 12 oktober 1944 har *järnvägsstyrelsen* hemställt, att för vissa åtgärder till höjande av försvarsberedskapen vid statens järnvägar måtte för budgetåret 1945/46 anvisas 14 135 000 kronor.

Beloppet fördelar sig på sätt framgår av nedanstående tabell, som även visar de av departementschefen tillstyrkta anslagsbeloppen.

	Järnvägsstyr. Kronor.	Dep.chefen Kronor.
Upprustning av viss banlinje	2 300 000	
Radioorganisation	500 000	500 000
Vissa anordningar för järnvägsstyrelsen	200 000	200 000
Skydd för inmatningsstationer	1 600 000	1 600 000
Maskering av driftcentraler	300 000	
Kontakttledningsmateriel i beredskapsreserv	220 000	150 000
Omläggning av lokunderhållet i krig	285 000	
Verktyg, utrustning och transportmateriel för reparationsberedskapen	220 000	120 000
Trupptransporteffekter	120 000	120 000
Mobiliseringsförråd	140 000	140 000
Skyddsrum	300 000	
Lokanskaffning	7 500 000	7 500 000
Värmetransformatörer i vissa elektrolok	450 000	225 000
Summa kostnader	14 135 000	10 555 000

Häriifrån avgå kostnaderna för lok (se punkterna 71 och 73) 7 500 000

Återstår kronor 3 055 000.

Departementschefen har för sin del anfört, att det för lokanskaffning äskade beloppet avser anskaffning av ett tiotal ånglok för en kostnad av 3 750 000 kronor och ett tiotal elektrolok för samma belopp. Beträffande elektroloken hade departementschefen ansett framställning om medelsanvisning böra göras under rubriken Nyanskaffning av elektrolok. Beträffande ångloken borde medel preliminärt beräknas i riksstatsförslaget under särskild rubrik.

I övrigt har departementschefen anfört följande.

Övriga nu ifrågakommande anskaffningar och anläggningar äro huvudsakligen betingade av angelägenheten att säkerställa statens järnvägars transportkapacitet vid krigstillfälle. Ehuru de därför kunna anses angelägna såväl ur militär synpunkt som med hänsyn till folkförsörjningen i ett kritiskt läge, äro de enligt styrelsens bedömande icke motiverade ur statens järnvägars affärssynpunkt. Sistnämnda förhållande gör det angeläget, att medelsanvisningen begränsas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt med be-

aktande av den utomordentliga betydelse järnvägarnas funktionsduglighet har vid krig. Med hänsyn till olika på frågan inverkan omständigheter — icke minst det hårt ansträngda material- och arbetsmarknadsläget — har jag funnit medelsanvisningen för nästa budgetår för nu ifrågavarande ändamål böra begränsas till 3 055 000 kronor. Frågan om avskrivning av detta belopp anmäles i annat sammanhang av chefen för finansdepartementet.

Utskottet tillstyrker anslag för ifrågavarande beredskapsändamål med sammanlagt 3 055 000 kronor eller alltså i samma begränsade utsträckning Kungl. Maj:t föreslagit. Beträffande frågan om lokanskaffning för militära ändamål återkommer utskottet under punkterna 71 och 73. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må för budgetåret 1945/46 anvisa följande investeringsanslag, nämligen till

<i>Radioorganisation</i>	kronor	500 000
<i>Vissa anordningar för järnvägsstyrelsen</i> ..	»	200 000
<i>Skydd för inmatningsstationer</i>	»	1 600 000
<i>Kontaktledningsmateriel</i>	»	150 000
<i>Verktyg m. m. för reparationsberedskapen</i> ..	»	120 000
<i>Trupptransporteffekter</i>	»	120 000
<i>Mobiliseringsförråd</i>	»	140 000
<i>Värmetransformatorer</i>	»	225 000

71:o) **Nyanskaffning av ånglok.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 71, s. 124) avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

72:o) **Ombyggnad av ånglok.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 72, s. 125) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnad av ånglok* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 55 000 kronor.

73:o) **Nyanskaffning av elektrolok.** Kungl. Maj:t har (punkt 73, s. 125 och 126) föreslagit riksdagen att till Nyanskaffning av elektrolok för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 4 275 000 kronor.

För budgetåret 1944/45 anvisades till Elektriska lokomotiv ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor. Anslaget avsåg att täcka en å 12 F-lok av snälltågstyp uppkommen merkostnad. I det för samma budgetår anvisade anslaget till Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten ingick vidare ett belopp av 2 600 000 kronor avsett för anskaffning av ackumulatorlok att

användas dels för reparationstågen å de elektriska linjerna, dels för växlingsarbetet å större bangårdar, där ånglok dittills begagnats. Av sistnämnda belopp avsågo 1 400 000 kronor slutlikvid för fem under år 1944 anskaffade ackumulatorlok och 1 200 000 kronor förskottslikvid för ytterligare fem dylika lok samt för fem växlingslok av annan typ. Den sammanlagda medelsanvisningen till förevarande ändamål uppgick alltså för budgetåret 1944/45 till 4 400 000 kronor.

I sin skrivelse den 16 september 1944 har *järnvägsstyrelsen* anmält, att för nästa budgetår erfordrades dels till slutlikvid för tidigare beställda fem ackumulatorlok och fem växlingslok ett belopp av 1 800 000 kronor, dels till förskottslikvid för fem nya ackumulatorlok ett belopp av 600 000 kronor. Styrelsen hemställde därför, att sammanlagt 2 400 000 kronor måtte anvisas för ifrågavarande lokanskaffningar.

Härjämte har *järnvägsstyrelsen*, såsom under punkten 70 berörts, i skrivelse den 12 oktober 1944 äskat medel för anskaffning av ett tiotal elektrolok. Kostnaden för denna anskaffning, som enligt departementschefen numera bedömes såsom ur såväl militär som civil synpunkt oundgänglig, har beräknats till 3 750 000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört, att för framtiden anskaffningarna av elektriska lokomotiv såsom regel borde redovisas under förevarande rubrik. Det av *järnvägsstyrelsen* för ett tiotal elektrolok äskade beloppet 3 750 000 kronor borde fördelas på två budgetår, varför för detta ändamål 1 875 000 kronor skulle upptagas för budgetåret 1945/46. Hela anslagsbehovet skulle då bli 4 275 000 kronor.

Utskottet.

Under erinran att förevarande anslag avser anskaffning av bland annat elektrolok, vilka ursprungligen ansetts erforderliga av militära skäl men numera befunnits oundgängligen nödvändiga även för den normala trafiken, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Nyanskaffning av elektrolok* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 4 275 000 kronor.

74:o) **Ombyggnad av elektrolok.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 74, s. 126) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnad av elektrolok* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 285 000 kronor.

75:o) **Nyanskaffning av rälsbussar.** Kungl. Maj:t har (punkt 75, s. 126 och 127) föreslagit riksdagen att till *Nyanskaffning av rälsbussar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

För innevarande budgetår hava till rälsbussar anvisats anslag å sammanlagt 2 250 000 kronor, varav 250 000 kronor ingå i det å riksstaten under rubriken Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten upptagna anslaget.

Departementschefen har för sin del anfört följande.

Insättande av rälsbussar har, särskilt å relativt svagt trafikerade järnvägs-linjer, möjliggjort förbättringar av reselägenheterna, vilka icke på ett ekonomiskt försvarbart sätt skulle hava kunnat genomföras med anlitage av tyngre tågmateriel. Denna driftsform har vidare medgivit direkta besparingar därigenom att ångtåg i viss utsträckning kunnat ersättas med rälsbussar. I järnvägsstyrelsens planer för trafikens besörjande efter ett fredsslut ingår en utvidgning av rälsbussdriften å statens järnvägar. Styrelsen beräknar, att ytterligare 70 å 80 rälsbussar och 30 å 40 släpvagnar skulle komma att erfordras. Mot styrelsens förslag, att omkring hälften av detta anskaffningsbehov tillgodoses under nästa budgetår, har jag icke något att erinra.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Nyanskaffning av rälsbussar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

76:o) Nyanskaffning av lokomotorer. Förevarande förslag (punkt 76, s. 128), som avser slutlikvid å ett tiotal lokomotorer, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Nyanskaffning av lokomotorer* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

77:o) Nyanskaffning av person- och resgodsvagnar. Kungl. Maj:t har (punkt 77, s. 128—130) föreslagit riksdagen att till Nyanskaffning av person- och resgodsvagnar för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 13 260 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett be-
lopp av 11 000 000 kronor.

I sin skrivelse den 16 september 1944 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om 13 260 000 kronor till förevarande ändamål för budgetåret 1945/46.

Den av järnvägsstyrelsen för innevarande och nästa budgetår planerade anskaffningen av person- och resgodsvagnar framgår av följande uppgifter.

	1944/45	1945/46
Sittvagnar, närtrafik.....	36	12
» , fjärrtrafik	15	35
Salongsvagnar	—	1
Sovvagnar.....	8	14
Resgodsvagnar.....	25	16

Departementschefen har för egen del bland annat framhållit, att sovvagnar och sittvagnar för fjärrtrafik äro relativt dyra i anskaffning, vilket medfört att anslagsbehovet för nästa budgetår enligt järnvägsstyrelsens beräkningar kommit att ökas med 2 260 000 kronor i jämförelse med det för innevarande budgetår anvisade beloppet.

Utskottet. Av 1944 års riksdag anfördes vid beviljandet av motsvarande anslag, att en stark återhållsamhet ifråga om beställningar av person- och resgodsvagnar vore befogad med hänsyn till rådande anskaffningssvårigheter och med tanke också på den omkastning i trafikläget, som en övergång till fredsförhållanden kunde väntas medföra. Det nyanskaffningsprogram, som nu framlagts, får emellertid anses försiktigt avvägt. Såsom av järnvägsstyrelsen närmare utvecklats är nämligen statsbanornas persontrafikmateriel liksom för övrigt också godsvagnsparken i behov av stark förnyelse efter den alltmera framträdande förslitning, för vilken den varit utsatt under krigsårens högt trafik. Härtill kommer att ett stort antal vagnar äro av sådana äldre typer, att de redan varit utrangerade om mera normala trafikförhållanden rått. Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nyanskaffning av person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 13 260 000 kronor.

78:o) **Ombyggnad av person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 78, s. 130 och 131) föreslagit riksdagen att till Ombyggnad av person- och resgodsvagnar för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 985 000 kronor.

I det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget till Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten ingår till ombyggnad av person- och resgodsvagnar ett belopp av 1 970 000 kronor.

I skrivelse den 31 oktober 1944 har *järnvägsstyrelsen* beräknat det för nästa budgetår till förevarande ändamål erforderliga beloppet till 1 985 000 kronor.

Departementschefen har för sin del icke funnit anledning till erinran mot järnvägsstyrelsens förslag.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnad av person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 985 000 kronor.

79:o) **Nyanskaffning av postvagnar.** Förevarande förslag (punkt 79, s. 132), som avser slutlikvidering av 15 postvagnar, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Nyanskaffning av postvagnar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 330 000 kronor.

80:o) **Nyanskaffning av godsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 80, s. 132—135) föreslagit riksdagen att till Nyanskaffning av godsvagnar för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 7 650 000 kronor.

Till förevarande ändamål anvisades för innevarande budgetår ett anslag av 9 400 000 kronor.

I sin skrivelse den 16 september 1944 har *järnvägsstyrelsen* beräknat medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår till 7 650 000 kronor, därav 6 350 000 kronor till omkring 450 normalspåriga 2-axliga godsvagnar, 900 000 kronor till 25 4-axliga, för militärtransporter avsedda öppna godsvagnar samt 400 000 kronor till 20 överföringsvagnar.

Departementschefen har för egen del anført bland annat, att kraven på statens järnvägars godstransportkapacitet även under första halvåret 1944 varit så stora, att transportbehovet icke kunnat tillgodoses i önskvärd omfattning. Någon förbättring i jämförelse med år 1943 hade icke inträtt, trots att en icke oväsentlig nyanskaffning av godsvagnar ägt rum.

En ökning av godsvagnparken kunde i nuvarande läge uppenbarligen vara förenad med en viss risk för överdimensionering av transportapparaten. Även om — såsom industrikommissionen i sitt utlåtande anført — arbetsbeläggningen i verkstadsindustrien numera möjliggjorde kortare leveranstider än förut, syntes statens järnvägars program för anskaffning av godsvagnar nu böra inskränkas till vad som kunde beräknas bli erforderligt för tillfredsställande av transportbehovet på en antaglig freds nivå. Det ville synas, som om järnvägsstyrelsen vid avvägningen av sitt anslagsäskande tagit erforderlig hänsyn till dessa synpunkter.

I fråga om anskaffning av smalspårsmaterial borde alltjämt stor försiktighet iakttagas. Då, såsom järnvägsstyrelsen anført, en del av de nu befintliga överföringsvagnarna behövde utrangeras, ville departementschefen emellertid icke motsätta sig styrelsens ganska begränsade förslag i denna del.

Under erinran att förevarande plan för nyanskaffning av godsvagnar begränsats till vad som kan erfordras vid en antaglig efterkrigs nivå får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Nyanskaffning av godsvagnar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 7 650 000 kronor.

81:o) **Ombyggnad av godsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 81, s. 135 och 136) föreslagit riksdagen att till Ombyggnad av godsvagnar för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

Till förevarande ändamål anvisades för innevarande budgetår ett belopp av 2 800 000 kronor, ingående i anslaget till Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.

Järnvägsstyrelsen har i sin skrivelse den 31 oktober 1944 hemställt om anvisande för nästa budgetår av 2 200 000 kronor under förevarande rubrik, därav 2 000 000 kronor till inmontering av rullager å moderna godsvagnar samt 200 000 kronor till modernisering av befintliga godsvagnar, bland annat från enskilda järnvägar övertagna godsvagnar.

Departementschefen har för sin del biträtt järnvägsstyrelsens framställning.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnad av godsvagnar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

82:o) **Garagebyggnader m. m.** Förevarande förslag (punkt 82, s. 136), som avser beredande av medel för erhållande av bättre och tidsenligare garage- och verkstadsbyggnader för statens järnvägars bilrörelse, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Garagebyggnader m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 630 000 kronor.

83:o) **Nyanskaffning av bilmateriel.** Kungl. Maj:t har (punkt 83, s. 136 och 137) föreslagit riksdagen att till Nyanskaffning av bilmateriel för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 170 000 kronor.

I det för statens järnvägar under rubriken Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten å riksstaten för innevarande budgetår upptagna anslaget ingår ett belopp av 2 850 000 kronor till materiel m. m. för biltrafik. Härav avses 1 750 000 kronor till nyanskaffning av bilmateriel.

Järnvägsstyrelsen har i sin skrivelse den 16 september 1944 hemställt, att för nästa budgetår ett belopp av 3 170 000 kronor måtte anvisas för nyanskaffning av bilmateriel.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

För anskaffning av bilmateriel har styrelsen i år äskat 3 170 000 kronor eller 1 420 000 kronor mera än för innevarande budgetår. Ökningen samman-

hänger i främsta rummet med den genomförda omläggningen av kapitalbudgeten, på grund varav även kostnaderna för ersättningsanskaffning, varom i detta fall är fråga, inräknats under förevarande rubrik. Därjämte har ersättningsbehovet av bilmateriel stegrats på grund av fortsatt statsförvärv av enskilda järnvägar och dessas billinjer.

Under hänvisning till vad departementschefen anfört hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Nyanskaffning av bilmateriel* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 170 000 kronor.

84:o) Ombyggnad av bilmateriel. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84, s. 137) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnad av bilmateriel* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 870 000 kronor.

85:o) Förvärv av billinjer. Kungl. Maj:t har (punkt 85, s. 137 och 138) föreslagit riksdagen att till Förvärv av billinjer för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

I en inom första kammaren av herrar *A. Forslund* och *E. Hage* väckt motion (I: 136) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Förvärv av billinjer för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

För detta ändamål hava tidigare anvisats följande anslagsbelopp.

Budgetår	
1935/36	kronor 2 000 000
1936/37	» 2 000 000
1937/38	» 2 000 000
1938/39	» 2 000 000
1939/40	» 2 000 000
1940/41	» 400 000
1944/45	» 500 000

Järnvägsstyrelsen har i skrivelsen den 16 september 1944 hemställt om anslag för nästa budgetår till förevarande ändamål. Styrelsen har därvid erinrat om att styrelsen för innevarande budgetår äskat anslag för ändamålet med 2 000 000 kronor, vilket belopp emellertid i förra årets statsverksproposition begränsades till 500 000 kronor. Med hänsyn härtill ville styrelsen icke nu ifrågasätta större anslag ehuru behov härav förelåge.

Departementschefen har anfört följande.

Vid anmälan av järnvägsstyrelsens äskanden om anslag för innevarande budgetår till billinjeförvärv uttalade min företrädare i ämbetet, att han icke hade något att erinra mot inköp av vissa omnibusföretag, som bedreve trafik å kortare sträckor belägna mellan omnibuslinjer, vilka redan trafikerades av statens järnvägar. Detta skulle bland annat kunna underlätta ett bättre utnyttjande av personal och materiel samt överhuvud taget bidra till rationalisering av driften. Däremot ansåge sig departementschefen icke böra tillstyrka, att medel då anvisades för förvärv i större utsträckning av med järnvägsdriften konkurrerande bilföretag i fall, då omständigheter av nyss angiven art icke föreläge. I enlighet härmed begränsades anslagsbeloppet till 500 000 kronor.

Då de berörda principfrågorna för närvarande torde vara föremål för granskning inom 1944 års trafikutredning, anser jag mig icke nu böra taga ställning till desamma. Mot järnvägsstyrelsens anslagsäskande har jag intet att erinra.

Utskottet.

Under erinran att hithörande principfrågor vore under utredning har departementschefen föreslagit en begränsning av anslagsbeloppet till 500 000 kronor. Av motionärerna har emellertid framhållits som ett önskemål, att för förvärvande av billinjer, vilkas inköp kan ur statens utgångspunkter anses önskvärt, borde finnas disponibelt ett så stort kapital, att det icke kan riskeras, att ett inköpstillfälle försittes på grund av bristande tillgång till medel för inköpet. Genom ett sådant försittande kunde nämligen trafikfrågans lösning för stora bygder i landet komma att få en sämre och mindre ändamålsenlig lösning än vad som annars kunnat åstadkommas. Med hänsyn till dessa motionsvis anförda synpunkter vill utskottet tillstyrka en höjning av anslaget till 1 000 000 kronor. Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen I: 136, må till *Förvärv av billinjer* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

86:o) **Statens järnvägars dispositionsanslag.** Kungl. Maj:t har (punkt 86, s. 138—140) föreslagit riksdagen att såsom Statens järnvägars dispositionsanslag för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har i sin skrivelse den 31 oktober 1944 beräknat behovet av medel till oförutsedda och mindre arbeten till 9 000 000 kronor. Av detta belopp motsvara 2 000 000 kronor i huvudsak de tidigare under rubriken Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten avsedda ändamålen. Återstoden, 7 000 000 kronor, utgör den avrundade summan av följande av styrelsen överslagsvis beräknade delposter.

Diverse arbeten å bana och byggnader	kronor 3 000 000
» » » telefonanläggningar m. m.	» 450 000
» » » elektriska belysningsanläggningar	» 430 000
» » » anläggningar för elektrisk tågdrift	» 1 100 000
» » » vid huvudverkstäder	» 350 000
» » » förrådsavdelningen	» 25 000
» » » å färjlägen	» 10 000
» » » rullande materiel	» 1 600 000
» » » sjöfartsmateriel	» 25 000

Summa kronor 6 990 000.

Under rubriken *Genom olyckshändelser förstörd egendom* har järnvägsstyrelsen beräknat ett belopp av 1 500 000 kronor.

Styrelsens sammanlagda äskanden under förevarande rubrik uppgå sålunda till 10 500 000 kronor.

Departementschefen har för sin del anfört bland annat följande.

Kungl. Maj:t torde böra äga att ställa lämplig del av anslaget till järnvägsstyrelsens omedelbara disposition att användas för oförutsedda och mindre arbeten, vilka vart för sig beräknas draga en kostnad av högst 100 000 kronor. Någon anledning att härvidlag göra skillnad mellan ersättningsanskaffningar och nyanskaffningar torde icke längre föreligga. Den återstående delen av anslaget torde böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter framställning av järnvägsstyrelsen kunna tagas i anspråk jämväl för arbeten, för vilka medelsbehovet beräknas överstiga 100 000 kronor. Kungl. Maj:t torde därvid vara oförhindrad att använda anslagsbeloppet för täckande av motsedd brist på annat anslag. Givetvis bör ett ianspråktagande av dispositionsanslaget för större arbeten och för anslagsöverskridanden föregås av en noggrann angelägenhetsprövning.

Vid anslagets disponerande torde böra beaktas, att erforderliga medel hållas i reserv för att i förekommande fall möjliggöra ersättande av genom olyckshändelser förstörd egendom, i den mån kostnaderna härför icke äro av natur att enligt praxis böra bestridas av driftmedel.

I avsaknad av erfarenhet möter det givetvis svårigheter att lämpligt avväga storleken av ett dispositionsanslag av den typ jag här förordat. Anledning föreligger enligt min mening icke att ifrågasätta jämkning i det sammanlagda beloppet, 10 500 000 kronor, av de summor, vilka järnvägsstyrelsen begärt för oförutsedda och mindre arbeten samt ersättande av genom olyckshändelser förstörd egendom.

Under hänvisning till vad departementschefen anfört tillstyrker utskottet *Utskottet*.
Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må såsom *Statens järnvägars dispositionsanslag* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

87:o) **Kraftstation vid Nämforsen.** Efter det departementschefen inledningsvis (s. 141—146) framlagt vissa synpunkter på den närmaste framtidens utbyggnadsprogram för statens vattenfallsverk har Kungl. Maj:t (punkt 87, s. 146 och 147) föreslagit riksdagen att till Kraftstation vid Nämforsen för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Till byggande av en ny kraftstation vid Nämforsen har riksdagen för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

Anläggningskostnaderna för kraftstationen i Nämforsen hava av vattenfallsstyrelsen beräknats till sammanlagt 20 000 000 kronor enligt 1943 års prisnivå.

Vattenfallsstyrelsen har i sin skrivelse den 27 september 1944 hemställt, att för budgetåret 1945/46 måtte till fortsättande av arbetena med kraftstationen i Nämforsen anvisas ett anslag av 9 000 000 kronor.

Departementschefen har för sin del anført, att det av vattenfallsstyrelsen begärda anslagsbeloppet för nästa budgetår vore erforderligt för ett planerligt fullföljande av utbyggnaden av ifrågavarande kraftstation, vilken beräknades kunna tagas i drift under budgetåret 1946/47.

Rörande den *elektriska kraftförbrukningen* under de senaste åren har utskottet från vattenfallsstyrelsen inhämtat följande siffror (i kilowattimmar samt inräknat kraftförluster och kraft för framställning av ånga):

År	Hela landet milj. kWh	Statens vattenfallsverk milj. kWh	%
1938	8 162	2 761	34
1942	9 795	3 837	39
1943	11 024	4 270	39
1944	ca 12 320	4 896	40

Utskottet. Sedan utgången av år 1938 har den elektriska energiåtgången ökat med 50 procent. Statens vattenfallsverks växande andel i kraftförsörjningen är påfallande. Denna andel har under krigsåren stigit från 34 till 40 procent. Vad särskilt år 1944 beträffar har energiförsörjningen tack vare ovanligt stora krafttillskott från nya kraftanläggningar samt den ovanligt rikliga nederbörden varit god. För den närmaste framtiden anses däremot utsikterna mindre säkra. Läget under vintern 1945—46 bedömes kunna bli kritiskt, om sommaren blir nederbördsfattig.

Även bedömt på längre sikt och med hänsyn tagen till de nya både statliga och privata kraftverk, som äro under byggnad, anses läget vara sådant att det motiverar ytterligare nybyggnader. Vissa rätt betydande leveran-

ser av kraft för krigsproduktion kunna visserligen väntas bortfalla, men å andra sidan bör räknas med nya kraftbehov för exportindustrierna, vartill kommer det av utskottet redan tidigare påpekade, i och för sig glädjande förhållandet att inom den elektriska kraftproduktionen en förbrukningsnivå, som en gång uppnåtts, plägar ej endast bestå utan även bilda utgångsläge för nya stegringar.

På grund av den betydelse, riklig tillgång till elektrisk kraft har för landets hela näringsliv liksom för övrigt för landets allmänna utveckling, vill utskottet uttala sin anslutning till departementschefens här framlagda utbyggnadsprogram, vilket innebär att ej endast nu pågående kraftverksbyggen snarast möjligt fullbordas utan även att därutöver vissa nya arbeten i form av kraftstationsbyggen, sjöregleringar m. m. igångsättas.

Vad särskilt angår det under denna punkt åskade anslaget till utbyggnad av den i Ångermanälvens flodområde belägna Nämforsen, får utskottet erinra, att beslut härom redan fattats vid 1944 års riksdag. Med tillstyrkande av det anslagsbelopp å 9 000 000 kronor, som nu begäres för arbetenas planemässiga fullföljande, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kraftstation vid Nämforsen* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

88:o) **Kraftstation vid Forsmoforsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 88, s. 147 och 148) föreslagit riksdagen att till Kraftstation vid Forsmoforsen för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Till ifrågavarande kraftstationsbyggnad har 1944 års riksdag anvisat ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

För utbyggnaden av Forsmoforsen hava anläggningskostnaderna, oberäknat värdet av naturkraften, uppskattats till 28 500 000 kronor vid 1943 års prisläge.

I sin skrivelse den 27 september 1944 har *vattenfallsstyrelsen* meddelat, att styrelsen beräknade kunna igångsätta arbetet med anläggandet av kraftstationen vid Forsmoforsen i stor skala under hösten 1944. För att arbetet skulle kunna bedrivas i sådan takt, att det första maskinaggregatet kunde tagas i bruk mot slutet av 1947, erfordrades enligt styrelsens beräkningar ett anslag för budgetåret 1945/46 av 9 000 000 kronor.

Departementschefen har för egen del framhållit, att ett anslag av 9 000 000 kronor vore erforderligt för nästa budgetår för att kraftstationen vid Forsmoforsen, såsom önskvärt vore, skulle kunna tagas i bruk under budgetåret 1947/48.

Med tillstyrkande att fortsatt anslag anvisas till ifrågavarande av 1944 års riksdag beslutade kraftverksbyggnad hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Kraftstation vid Forsmoforsen* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

89:o) **Kraftstation vid Hölleforsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 89, s. 148—150) föreslagit riksdagen att till Kraftstation vid Hölleforsen för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

I sin skrivelse den 27 september samt i särskild skrivelse den 7 december 1944 har *vattenfallsstyrelsen* gjort framställning i fråga om anslag till byggnad av en ny kraftstation vid Hölleforsen i Indalsälven.

I förstnämnda skrivelse meddelar vattenfallsstyrelsen, att styrelsen efter jämförelse mellan vissa i statens ägo befintliga vattenfall funne för utbyggnad närmast efter Nämforsen och Forsmoforsen böra ifrågakomma den nedanför Stadsforsen i Indalsälven belägna Hölleforsen. Denna fors hade en fallhöjd av omkring 25 meter. Utbyggnad av Hölleforsen gäve lägsta kraftkostnad på användningsplatsen under förutsättning att kraftförbrukningen inom Norrbotten kunde tillgodoses från Porjus utan eller med måttligt tillskott från mellersta Norrland. Utbyggnaden av Hölleforsen borde, om den skulle utföras rationellt, utsträckas över en arbetstid av fem år. Emellertid syntes anläggningen vid behov kunna tagas i bruk för en del av fallhöjden och med reducerat kraftbelopp redan efter tre till fyra år. Det syntes önskvärt att börja arbetet hösten 1945 för att anläggningen skulle bli fullt klar i början av 1950-talet.

Kostnaderna för kraftstationen exklusive fallvärdet beräknar styrelsen vid 1944 års prisnivå till 48 000 000 kronor enligt följande fördelning:

Dambyggnad jämte anordningar för flottning och fiske ..	kronor	7 700 000
Maskinstation med intag	»	8 900 000
Turbiner med hjälpmaskinerier	»	4 600 000
Generatorer, transformatorer och elektrisk utrustning ..	»	9 200 000
Avloppskanal	»	1 600 000
Nedre rensningar	»	6 100 000
Vägar	»	1 000 000
Permanent bostäder	»	300 000
Administration, sociala kostnader m. m.	»	8 600 000

Summa kronor 48 000 000.

Enligt styrelsens uppfattning borde anslagsbehovet fördelas ungefär enligt följande plan:

Budgetår	
1945/46	kronor 2 000 000
1946/47	» 16 000 000
1947/48	» 12 500 000

1948/49		kronor	12 000 000
1949/50		»	2 500 000
1950/51		»	2 000 000
1951/52		»	1 000 000

Summa kronor 48 000 000.

Departementschefen har för sin del anfört följande.

Jag biträder vattenfallsstyrelsens mening att till utbyggnad närmast efter Forsmoforsen och Nämforsen bör ifrågakomma Hölleforsen i Indalsälven, där omfattande regleringsåtgärder under senare år vidtagits. Det tillskott till landets kraftförsörjning, som genom utbyggnaden vinnes, är avsevärt, nämligen ej mindre än 700 MkWh/år. Mot den av vattenfallsstyrelsen beräknade kostnaden, 48 000 000 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Den omständigheten att vissa detaljundersökningar ännu ej medhunnits, vilka kunna medföra att utbyggnadens omfattning något minskas, synes ej böra föranleda uppskov med medlens anvisning. För nästa budgetår torde i enlighet med vattenfallsstyrelsens förslag böra upptagas ett anslag av 2 000 000 kronor för arbetets påbörjande.

Med åberopande av vad utskottet inledningsvis under punkten 87 anfört tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag om anslag till igångsättning av arbetena å en ny kraftstation vid Hölleforsen i Indalsälven. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Kraftstation vid Hölleforsen* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

90:o) **Tilloppstunnel och dämmningshöjning vid Porjus kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 90, s. 150—152) föreslagit riksdagen att till Tilloppstunnel och dämmningshöjning vid Porjus kraftstation för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Till tilloppstunnel vid Porjus kraftstation har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 1 000 000 kronor.

Kostnaderna för tilloppstunneln beräknades våren 1944 till 1 600 000 kronor.

I sin skrivelse den 27 september 1944 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anvisande av fortsatt anslag för fullföljande av arbetet med tilloppstunneln samt för påbörjande av vissa, till sammanlagt 960 000 kronor kostnadsberäknade arbeten, avsedda att möjliggöra höjning av vattenytan i Porjusselet till samma nivå som Luleluspens vattenyta. Sistnämnda arbeten hava ansetts lämpligen böra utföras i samband med tilloppstunneln.

Sammanlagt beräknas sålunda tilloppstunneln och nivåhöjningen draga en kostnad av (1 600 000 + 960 000) 2 560 000 kronor, av vilket belopp 1 000 000 kronor redan anvisats. Av det återstående beloppet, 1 560 000 kro-

nor, har styrelsen ansett 1 000 000 kronor komma att erfordras under nästa budgetår.

Departementschefen har för sin del anfört bland annat följande.

Medel torde nu böra anvisas för fortsatt bedrivande av arbetena med den tredje tilloppstunneln vid Porjus.

Mera tveksam ställer jag mig till lämpligheten av den ifrågasatta dämningshöjningen, vilken enligt vattenfallsstyrelsens beräkningar skulle lämna ett krafttillskott av 6 MkWh per år för en bruttokostnad av 960 000 kronor. Med hänsyn till av vattenfallsstyrelsen framlagda beräkningar av innebörd, att nettokostnaden för krafttillskottet av olika skäl för vattenfallsverket ställer sig lägre än vad hänsynstagande till enbart byggnadskostnaden ger vid handen, vill jag dock icke motsätta mig ett genomförande av förslaget. Detta bör lämpligen komma till utförande i samband med tilloppstunneln för att möjliggöra utnyttjande av utsprängda bergmassor.

Mot storleken i och för sig av det begärda anslaget, vilket är avpassat med hänsyn till önskvärdheten ur social synpunkt av att hålla en jämn arbetstillgång i Porjus samhälle, har jag intet att erinra.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tilloppstunnel och dämningshöjning vid Porjus kraftstation* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

91:o) **Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde.** Kungl. Maj:t har (punkt 91, s. 152 och 153) föreslagit riksdagen att till Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Till regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Regleringsåtgärderna äga samband med utbyggnaden av Nämforsen och Forsmoforsen samt avse närmast en ökning av vintervattentillgången vid de båda kraftstationerna.

I sin skrivelse den 27 september 1944 har *vattenfallsstyrelsen* anfört, att reglering närmast borde ifrågakomma beträffande sjöar i två tillflöden till Fjällsjö älv, nämligen Flåsjöån och Tåsjöälven. Även Vojmån, som utmynnar i övre Ångermanälven, skulle enligt styrelsens mening erbjuda gynnsamma regleringsmöjligheter. För ändamålet vore, utöver det för innevarande budgetår beviljade beloppet, ett anslag av 2 000 000 kronor erforderligt för budgetåret 1945/46.

Departementschefen har för sin del framhållit, att det för ett ekonomiskt utnyttjande av vattenkraften i Ångermanälven vore påkallat, att tämligen omfattande åtgärder för reglering av framrinningen i älven så småningom företoges, liksom i avsevärd omfattning skett beträffande Indalsälven. Någon slutlig plan för regleringsarbetena föreläge ännu ej. Det syntes dock lämpligt, att ett anslag av 2 000 000 kronor anvisades för budgetåret 1945/46.

Här förevarande punkt och den nästföljande avse sjöregleringar. Dessas genomförande är emellertid beroende bland annat på den snabbhet, varmed vissa hithörande rättsfrågor kunna behandlas av vattendomstol. Utskottet finner angeläget, att sådana anordningar träffas, att ej dessa för vår kraftförsörjning i nuvarande krisläge betydelsefulla regleringsåtgärder genom den rättsliga handläggningen onödigt fördröjas.

Utskottet.

Vidkommande nu förevarande punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

92:o) **Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 92, s. 153—155), vilket avser också eventuellt en andra reglering av Härkan, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 700 000 kronor.

93:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 93, s. 155—160) föreslagit riksdagen att till Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kronor.

Till förevarande ändamål har riksdagen för budgetåren 1938/39—1944/45 anvisat respektive 9 000 000, 10 700 000, 12 500 000, 10 000 000, 21 000 000, 22 000 000 och 17 000 000 kronor.

I sin skrivelse den 26 september 1944 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anvisande för samma ändamål av 18 000 000 kronor för budgetåret 1945/46.

Statens industrikommission har den 6 december 1944 avgivit infordrat utlåtande.

Departementschefen har för sin del anfört, att vattenfallsstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår icke föranlett någon erinran från departementschefens sida.

Utskottet tillstyrker förevarande förslag. Huruvida de avsedda anläggningsarbetena skola kunna utföras blir, enligt vad departementschefen framhållit, dock i sista hand beroende på materialläget och arbetsmarknadsförhållandena. Även om, såsom utskottet tidigare antytt, den allmänna prognosen beträffande möjligheterna till den elektriska kraftens avsättning för närvarande ställa sig gynnsamma, lära emellertid också de framtida konjunkturutsikterna kunna komma att inverka på bedömningen av i vilken utsträckning anslaget skall användas. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kronor.

94:o) **Inköp av vattenfall och fastigheter.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 94, s. 160—162) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp av vattenfall och fastigheter* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

95:o) **Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar och mindre regleringsföretag m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 95, s. 162—164) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar och mindre regleringsföretag m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

96:o) **Statens vattenfallsverks dispositionsanslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 96, s. 164—166) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Statens vattenfallsverks dispositionsanslag* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Stockholm den 16 februari 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Bäcklund, Bäckström, Karl Andersson, Mannerskantz, Heiding, Carlström, Berling, Näsström* och *Ivar Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Danielsson, Persson* i Falla, *Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Malmö, *Starång, Hall, Wallentheim* och *Johansson* i Mysinge.

Reservation

vid punkten 80:o) (Nyanskaffning av godsvagnar) av herr *Mannarskantz*: